

ЗМІСТ

Вступ	5
-------------	---

ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ

Чому важливо знати про психосексуальний розвиток	9
Основні поняття і терміни	14

ВІД ЗАЧАТТЯ ДО 3 РОКІВ

Що відбувалося до народження	21
Взаємини з мамою і сексуальний розвиток немовляти	22
Важливість дотиків дорослого для формування в малюка ставлення до свого тіла	31
Досвід пізнання частин тіла	33
Він робить «ЦЕ»	36
Повага до тіла дитини	40
Називаємо частини тіла правильно	43
«Хто я? Ким я буду, коли виросту? Мамо, а ти була хлопчиком чи дівчинкою, коли була маленька?»	45

ЗВІДКИ БЕРУТЬСЯ ДІТИ? (3—6 РОКІВ)

Сексуальні ігри	48
«Звідки я взявся?» — про що це запитання насправді	54
Едипів комплекс. «Мамо, а ти вийдеш за мене заміж?»	59
Перші почуття	72

«Дитина зайшла, коли ми кохалися!»	74
Чи мають іграшки стать?	76

МОЛОДШІ ШКОЛЯРІ — НА ПЕРШИЙ ПОГЛЯД, «ЛАТЕНТНА ФАЗА» (6—10 РОКІВ)

Ми — хлопці, ми — дівчата	79
Бути чоловіком / жінкою — це як?	83
І знову про «кохання»	87
Звідки беруться діти — трохи докладніше	90
«А ти знаєш, що твої батьки тра...».	
Вплив старших дітей	93

ПІДЛІТКИ (11—19 РОКІВ)

Занурення в минуле	96
Хто вони?	100
Готуємо до пубертату:	
фізіологія статевого дозрівання	103
Він / вона ні про що не питає?	110
Про кохання і секс	112
Про стосунки	125
Підліток переглядає порно. Як реагувати?	127
«Уже всі це роблять». Раннє сексуальне життя:	
причини та чинники	131
Орієнтація та сексуальні вподобання	138
Сексуальне насильство. Як уберегти	
й допомогти?	141
Презерватив та інше: навіщо оберігатися і як?	
(Вагітність, ЗПСШ)	149
«Мамо, здається, я вагітна»	154
Заключне слово	157
Використана література	159

ВСТУП

У цій книжці ми поговоримо про особливості і значення психологічного й сексуального розвитку дитини. Хоча книжок про статеве дозрівання — як для батьків, так і для дітей — зараз удосталь, закономірності психосексуального розвитку все ще не дуже зрозумілі переважній більшості читачів.

Психосексуальний розвиток відіграє значну роль у житті людини, бо опосередковує багато суміжних сфер: самооцінку, вміння вибудовувати соціальні взаємини, подружнє життя, батьківство, сексуальну орієнтацію і, звісно, безпосередньо сексуальні стосунки. Цей розвиток відбудеться незалежно від вашого розуміння, адже він закладений вродженими механізмами. Оточення дитини теж може суттєво впливати на неї, іноді навіть неспівомо. І тут буває, як у приказці «Святе місце порожнім не буде»: якщо не впливають батьки, то впливає хтось інший. Але супровід дитини в її психосексуальному розвитку — один із батьківських обов'язків.

Ми маємо розуміти, наскільки це складний та багатоетапний процес, що охоплює біологічні, соціальні, психологічні, культурні, моральні чинники.

Кожен етап зростання дуже важливий у житті дитини, тому слід бути уважним до вікових інтересів, потягів дитини, вчасно повідомляти відповідну інформацію та правильно реагувати на ту чи іншу поведінку.

Книжка має чотири розділи, які охоплюють основні вікові періоди зростання дитини. Перший розповідає про тілесний досвід немовляти до народження й про надзвичайне значення дотиків, усвідомлення меж свого тіла та особливості пізнання малюком частин тіла після появи у світі й до 3 років.

У другому розділі дізнаємося про розвиток сексуальності в дітей 3—6 років, про досвід першого кохання в дитини і те, як дорослі мають правильно реагувати на почуття малюка, його ставлення до батька своєї статі.

Про те, як стосунки батьків впливають на формування в дитини майбутніх стосунків із протилежною статтю, ідеться у третьому розділі.

Про фізіологію статевого дозрівання та перебіг важливих психологічних процесів у підлітка дізнаємося з четвертого розділу: як у підлітків формуються сексуальні вподобання, які причини раннього сексуального життя доньки або сина, як убезпечити дитину від сексуального насильства та на що важливо у цей період звертати увагу.

- Так, а ще можна казати статевий член.
- Статевий член — то в дорослих.
- Насправді це просто дві різні назви, а від віку й розміру назва не залежить. А «пісюн» — це неправильна назва.
- Тоді я говоритиму «пеніс».

У цей момент нас обігнала жіночка, озирнулася і зирнула на мене так, ніби я розтліваю дитину. Такі невимушені розмови потрібні для вивчення справжніх назв органів, щоб насправді запобігти розтліванню.

Дитина має знати справжні назви. Чоловічі: пеніс і мошонка з яєчками. Жіночі: вульва, клітор і піхва. Спільний: анус. Це формує нормальне уявлення про тіло. Парадокс у тому, що, замінюючи назви, ми самі привертаємо увагу дитини до цих органів. Руки в усіх руки, ноги також ноги, але тут у когось «перчик», «півник», «краник», «квіточка», «дірочка» тощо. То що це? Що з ним не так? А як правильно? Вигадування назв тільки закріплює інтерес і підриває довіру до дорослих (мене надурили!).

Знання назв інтимних органів — це захист від сексуального насилля. Як це пов'язано? Дуже пов'язано. По-перше, дитина, яка знає правильні назви, може розказати про можливі дії. Погодьтеся, фрази «Чіпав мою квіточку» і «Чіпав мою вульву» сприймаються зовсім по-різному. По-друге, вільна розмова з дитиною про інтимні органи дає їй сигнал, що з мамою / татом про це можна говорити.

Здебільшого батьки, які вільно вживають у спілкуванні з дітьми справжні назви статевих органів, також вільно розмовляють на навколосексуальні теми і навчають малюків сексуальної безпеки, зокрема хто може й не може бачити інтимні органи й торкатися їх.

Дослідження сексуальних злочинів показують, що деякі педофіли уникають дітей, які знають правильні назви статевих органів саме з причин, які я зазначила вище.

«ХТО Я? КИМ Я БУДУ, КОЛИ ВИРОСТУ? МАМО, А ТИ БУЛА ХЛОПЧИКОМ ЧИ ДІВЧИНКОЮ, КОЛИ БУЛА МАЛЕНЬКА?»

«Хто я?» Знайти відповідь на це запитання — наступне завдання періоду немовляти.

«Хлопчик чи дівчинка?» — одне з перших запитань, які чують батьки новонародженої дитини. Це було важливо знати в усі часи. Тривалий час стать дитини мала вирішальне значення, і цивілізовані країни почали відмовлятися надавати перевагу певній статі дитини тільки нещодавно (з огляду на тривалу історію людства). Попри те, що світ змінився, багато стереотипів, які впливають на наше сприйняття дитини, залишилися. Чого лише варті висловлювання, що «новонароджені хлопчики більше плачуть» чи «дівчатка більш прив'язані до мами». Хоча наукових доказів цьому немає.

З перших місяців життя дитина постійно отримує підтвердження від батьків, хто вона — хлопчик чи дівчинка. Насправді це дуже важливий етап розвитку статевої самосвідомості малюка: батьки підтверджують його стать й проявляють прийняття і радість через це. Ми

ЗАГАЛЬНІ
ПОНЯТТЯ

ВІД
ЗАЧАТТЯ
ДО 3 РОКІВ

ЗВІДКИ
БЕРУТЬСЯ ДІТИ?
(3—6 РОКІВ)

МОЛОДШІ
ШКОЛЯРІ —
НА ПЕРШИЙ
ПОГЛЯД,
«ЛАТЕНТНА
ФАЗА»
(6—10 РОКІВ)

ПІДЛІТКИ
(11—19 РОКІВ)